

Рижова Ірина,
доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри дизайну,
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)
Северин Катерина,
ст. викладач кафедри дизайну
Національний університет «Запорізька політехніка»
(Запоріжжя, Україна)

РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ БУДИНКИ ЯК НОВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ СУЧАСНОЇ АРХІТЕКТУРИ І МІСТОБУДУВАННЯ

Ще у 2010 році будинки та енергія, використана для їхнього живлення та обігріву, генерували понад 18% глобальних викидів парникових газів. Найкращі результати в скороченні викидів досягаються шляхом розробки відповідних рішень для обігріву та кондиціонування повітря, нагрівання води, живлення побутових приладів, освітлення та заморожування. Основним хрестоматійним дослідженням житлових будинків є концепція «пасивний дім», німецького інноваційного рішення, запровадженого у 18990-х роках. Обігрівав такого будинку здійснюється пасивним методом від сонячного випромінення та тепла, згенерованого мешканцями й побутовими приладами. Він відповідає наступним критеріями мінімальної функціональності: 1) річні вимоги для обігріву та охолодження становлять менше 15кВт/год на м² на рік; 2) невеличкі повітряні проміжки в конструкції будівлі (перевірені випробуванням з використанням аеродверей; 3) споживання первинної енергії становить менше 120 кВт год на м² на рік. Концепція «пасивного дому» опирається на посилену ізоляцію та герметичність у поєднанні з теплообмінною вентиляцією для постачання свіжого повітря 365 днів на рік з мінімальними вимогами енергії нагрівання.

Одним з прикладів є німецька розробка, що нараховує понад 1000 квартир, спроектованих за стандартами «пасивного дому», що обслуговуються системою централізованого опалення – досягаючи при цьому скорочення потреби в тепловій енергії на 80%. Ця концепція набирає популярності у всьому світі; США вже вихваляються подібними сертифікованими будинками, школами та комерційними модифікаціями. Центр енергоефективного дому в окрузі Франклін, штат Вірджинія, став першою громадською школою (K-12) в США, спроектованою за стандартами «пасивного дому». В ньому також використовується генерування відновлюваної енергії на місці, з негативними викидами

вуглецю, а це означає, що будівля виробляє значно більше енергії, ніж споживає. За останні роки «зелені будівлі» стали панівною тенденцією у багатьох комерційних структурах, завдяки чому досягається значне скорочення споживання енергії та води. Станом на 2014 рік було реалізовано понад 700 проектів комерційного будівництва з рейтингом Energy Star, що забезпечило економію витрат на суму 75 млн. дол. США, а це також означає скорочення викидів парникових газів у розмірі 600000 Мт CO₂.

У результатах австралійського дослідження зазначається, що покращення енергоефективності шляхом застосування простих заходів може сприяти енергозаощадженням у розмірі щонайменше 50%, а це може зекономити 10000 австралійських доларів на рік для офісного приміщення середньою площею 2500 м². Одним з прикладів є будинок «Піксельна будівля» (Pixel Building), що побудована компанією Groscon у Мельбурні, є першою офісною будівлею з нейтральними викидами вуглецю в Австралії. Цей будинок не генерує викиди вуглецю завдяки інноваційній схемі використання енергії. Будівля спроектована з урахуванням 100% самозабезпечення водою, використовує систему вентиляції без циркуляції повітря та нову суміш бетону під назвою Pixelcrete, яка дозволяє скоротити вміст вуглецю звичайній суміші приблизно наполовину. 60% цементу замінюється пилоподібним доменним шлаком та летючою золою, а також 100% переробленим та відновленим наповнювачем.

Окрім того, будівля компенсує залучені викиди вуглецю, згенеровані під час будівництва, протягом свого 50-річного строку експлуатації, виробляючи на місці надлишок відновлюваної енергії, який повертається до електричної мережі будинку. Бетон є ключовим продуктом з високою енергомісткістю, який тільки в Австралії, збирає понад 20% енергії, витраченої на житлове будівництво, та не менше 63% на комерційному будівництві. У поєднанні з будівництвом може скоротити витрати енергії на 1 кг в п'ять разів. Наприклад, будівельні проекти по всій планеті нині використовують геополімерний бетон; найбільшим з таких проектів є аеропорт у Брисбені, який нараховує близько 25000 м³ бетону, використаного для покриття літніх смуг, а також 15000 м³ або 100000 тонн. Використання геополімерного бетону дозволило заощадити на проекті 8640 тон викидів CO₂ [1, с.177-179].

Наприклад, проаналізуємо, як розвиваються містобудування на прикладі міста Копенгагену. За останні десятиліття Копенгаген здійснив ряд визначних кроків на своєму шляху до перетворення у комфортне для життя так стале місто, а також рухається у напрямку регенеративного міста. Усе почалося з перетворення частини центральних районів на пішохідну зону. Це призвело до перетворення атмосфери «Середземномор'я», де постійно відкриваються нові ринки, кафе та

ресторани. У Копенгагені більше велосипедистів, ніж у будь-Якому іншому місті. А ініціатива з електричної енергії, а також відновлюваної енергії розвиваються швидше, ніж в практично будь-якій іншій частині світу. Те саме стосується управління відходами. Усе почалося з 1960-х рр., коли міська рада Копенгагена вирішила створити масштабну пішохідну зону без машин в історичному центрі міста. Створення пішохідних зон супроводжувалося спорудженням мережі велодоріжок, розробкою схем руху громадського транспорту, комбінованих теплоенергетичних систем, розвитком відновлювальної енергетики та проектами повторної переробки відходів. Одним з ініціаторів більшості цих змін був Ян Гель, чия книга «Міста для людей» стала настільною книгою для спеціалістів з планування міст. До 2020 року Копенгаген прагне стати першою столицею у світі, що не продукує викидів вуглецю, об'єднавши 50 різних ініціатив, серед яких – інтегративний транспорт, зелена архітектура, централізоване опалення, вітрові парки в місті та навколо нього, електричний транспорт, розумна мережа та ефективне управління відходами. Ці приклади використовуються як моделі для регенеративної трансформації інших міст [1, с.160].

Звернемо увагу на поняття «регенеративні міста». Йдеться не просто про озеленення міського середовища та захист природі від фізичної експансії міста, а про те, як мешканці міста вживають позитивних заходів для створення регенеративних урбаністичних систем виробництва, споживання, транспортування та будівництва. Людство має знайти шлях до: 1) укріплення екологічних та тісніших відносин між містами та природними системами, від яких вони залежать; 2) впровадження ефективних систем відновлювальної енергії для людських поселень на всій планеті; 3) вибору нового способу життя та економічних можливостей, що заохочуватимуть людей брати участь у цьому трансформаційному процесі. Схоже, й в Україні слід розробляти нову інтегровану науку планування міст, управління ними та використання Smart-технологій як фактора розвитку сучасного дизайну міста [2, с.174-183]. Традиційна урбаністична наука, технологія та планування в основному зосереджені на перспективах гігантських інвестицій в інфраструктуру, які обіцяють вигідні контракти для компаній та керівників міст. Але в цій схемі не вистачає розуміння зв'язків між містами та життям за їхніми межами.

Зробимо висновок, що протягом останніх років було реалізовано чимало проектів урбаністичного відновлення у занедбаних містах індустріалізованих країн. Концепція регенеративного міста зосереджується на зв'язках між міським населенням та природою, між урбаністичними системами та екосистемами. У 2016 році, під час третьої конференції ООН з питань житла та сталого міського розвитку у Еквадорі було здійснено крок у новому розумінні містобудування затверджено Нову програму розвитку міст, яка складається з широкого спектру питань сталого

розвитку міст, де вперше муніципалітети офіційно були визнані ключовими учасниками сталого розвитку. В їх основі створення «еко-районів» у містах Європи та США (район «нульової енергії» Беддингтон у Саттоні, Південний Лондон; еко-райони у Нансі у Франції; еко-райони у Стокгольмі, еко-райони у Портленді і навіть цілі міста. Найчастіше вони реалізуються завдяки підтримці національного законодавства та сприяють розвитку культури як найбільш фундаментального способу людського буття [3, с. 126-134].

Список використаних джерел:

1. Ернст Ульріх фон Вайцекер, Андерс Війкман. *Come On! Капіталізм, недалекоглядність, несення і руйнування планети. Доповідь Римському клубу.* К.: Саміт-Книга, 2019. 276 с.

2. Рижова І.С. Smart-технології як фактор розвитку сучасного дизайну // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип.69 (1). С. 174-183.

3. Рижова І.С. Культура як найбільш фундаментальний спосіб людського буття// Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2011. Вип.46. С. 126-134